

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ. ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԱՊԱԳԱՅԻ ՀՉՈՐ ԽԹԱՆԸ¹

Եվրոպայի օրվա այս հիշարժան օրը, երբ մենք նշում ենք Շումանի հռչակագրի 70-ամյակը և եվրոպական ինտեգրացիայի գործընթացի սկիզբը;

Մի ժամանակահատվածում, երբ Եվրոպան և ողջ մոլորակը պայքարում են COVID-19 վարակի հարուցած աննախադեպ ճգնաժամը հաղթահարելու համար և երբ մենք պարտավոր ենք մշակել արդյունավետ ռազմավարություններ, որպեսզի վերագործարկենք և վերակառուցենք մեր հասարակությունները և տնտեսությունները;

Հաշվի առնելով, որ մշակույթի և մշակութային ժառանգության լայնածավալ աշխարհը մեծապես և հատկապես տուժել է համավարակից՝ թողնելով լրջագույն մշակութային, սոցիալական և տնտեսական հետևանքներ մշակութային ժառանգությամբ զբաղվող մասնագետների և կամավորների համար;

Տպավորված լինելով մշակույթի և ժառանգության ոլորտի գործիչների՝ մշակութային բովանդակությամբ բացառիկորեն հարուստ նյութերը հասանելի դարձնելու միջոցով, մարդկանց ոգին բարձրացնելու առանձնահատուկ ջանքերով:

---

¹Այս ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՕՐՎԱՆ ՆՎԻՐՎԱԾ, ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԸ արձակվել է Եվրոպական ժառանգության դաշինքի անդամների կողմից՝ ոչ պաշտոնական հարթակի, որը միավորում է լայն ժառանգության բնագավառում գործող 50 եվրոպական և միջազգային ցանցեր: Եվրոպական ժառանգության դաշինքի անդամները ներկայացնում են շատ մեծ կազմ՝ բաղկացած տասը միլիոն Եվրոպայի քաղաքացիներից: 2011 թվականի հունիսի 11-ին՝ իր հիմնադրումից սկսած, Դաշինքի համակարգումը ապահովում է Եվրոպա Նոստրան:

Մենք՝ ողջ Եվրոպայում ակտիվ գործունեություն ծավալող լայն ժառանգության ոլորտի համայնքի ներկայացուցիչները, հավաքվել ենք Եվրոպայի ժառանգության դաշինքի դրոշի ներքո, որպեսզի փոխանցենք զորակցության, հույսի և Եվրոպայի առաջնորդների և քաղաքացիների միասնականության հզոր ուղերձը: Մենք պատրաստ ենք մեր ներդրումը կատարել Եվրոպայի շուտափույթ սոցիալական և տնտեսական վերականգնման, ինչպես նաև Եվրոպական նախագծի հեռավար առաջընթացի համար:

Ոգեշնչված լինելով 70 տարի առաջ Ռոբերտ Շումանի և իր ժամանակակիցների ունեցած տեսլականով և համարձակությամբ՝ հաստատական ենք, որ մենք պետք է օգտագործենք ներկայիս ճգնաժամը մշակույթը և մշակութային ժառանգությունը վերադարձնելու համար այնտեղ, որտեղին այն պատկանում է՝ Եվրոպայի վերածննդի ամենահիմքին:

Ինչպես ցույց տվեց Եվրոպական մշակութային ժառանգության տարին 2018 թվականին, կան բազմաթիվ միջոցներ, որոնցում մշակութային ժառանգությունը կարող է հանդես գալ որպես դրական փոփոխությունների համար խթան:

Այս հրովարտակում մենք առանձնացնում ենք յոթը միմյանց հետ փոխկապակցված միջոցներ, որոնցում այդ խթանիչը առկա է:

1) ԱՌՈՂՋԱՑՆԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Առողջապահական արտակարգ իրավիճակների ժամանակ մշակութային ժառանգությունը ունի և շարունակելու է ունենալ էական դերակատարում յուրաքանչյուր անհատի և, ընդհանուր առմամբ, մեր հասարակությունների ֆիզիկական և մտավոր բարօրության համար: Ինչպես փաստարկված է հարուստ գրականությամբ և մեծապես ճանաչված հանրային որոշումների կայացման մեջ՝ բարօրությունը ամբողջական հասկացություն է, որը ներառում է զգայական, սոցիալական, մշակութային, հոգևոր և տնտեսական կարիքները, որոնք թույլ են տալիս անհատներին իրագործել իրենց ողջ ներուժը և հասարակության մեջ ներգրավված լինել իրենց ողջ կարողությամբ: Հետևաբար, ներդրում կատարել մշակութային ժառանգության մեջ նշանակում է ներդրում կատարել հանրային առողջության, բարօրության մեջ և բարելավել մարդկանց կյանքի որակը:

2) ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԼԻՆԵԼ

Մի ժամանակահատվածում, երբ ամբողջ աշխարհը առերեսվել է մեր ապրելակերպի խորը փոխակերպմանը, մեր ընդհանուր մշակութային ժառանգությունը և արժեքները ձևավորում են այդքան անհրաժեշտ խարիսխը և կողմնացույցը: Դրանք կարող են, իհարկե, հաղորդել ուղղության զգացողություն և ներշնչանք՝ մեր առջև կանգնած ընտրությունը ճիշտ կատարելու համար: Մշակութային ժառանգությունը ապահովում է կապը մեր արմատների, ինքնությունների ու ավանդույթների, և առավել լայն եվրոպական և համաշխարհային համայնապատկերի միջև: Մասնակցությունը և ներգրավվածությունը մշակութային ժառանգությանը նաև թույլ են տալիս ընդունել մեր զանազանությունը և օգտագործել այն՝ որպես հարստացման և ստեղծարարության աղբյուր: Ինչպես են Եվրոպայի քաղաքացիները զգում և հասկանում իրենց ընդհանուր ժառանգությունը և ինչպես է ժառանգության մեկնաբանման այդ գործընթացը նյութացվում շատ կարևոր է Եվրոպայի ապագայի համար: Ահա թե ինչու առավել մեծ ներդրում կատարելը մշակույթի, կրթության, գիտության և նորարարության ոլորտներում պետք է լինի եվրոպական կենսակերպի առաջխաղացման ամենահիմքում՝ իր ողջ զանազանությամբ: Սա է պատճառը նաև, թե ինչու ապագայում «Համընդհանուր արժեքների եվրոպական միությունը» պետք է լինի նույնքան կարևոր, որքան Եվրոպայի տնտեսական, դրամավարկային կամ քաղաքական միությունները:

3) ԹՎԱՅԻՆ ԱՌՈՒՄՈՎ ՓՈԽԱԿԵՐՊԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

COVID-19 վարակի պոռթկումը շեշտեց մշակութային ժառանգության թվային հասանելիության առանձնահատուկ կարևորությունը: Մի ժամանակահատվածում, երբ մարդիկ փնտրում են միմյանց ավելի մոտ մնալու ձևեր՝ մնալով ֆիզիկապես իրարից հեռու, ողջ Եվրոպայում գործող մշակութային ժառանգության ոլորտի կազմակերպությունները ընդունեցին այս մարտահրավերը: Եվրոպան արդեն առաջատար դեր է խաղում թվային մշակութային ժառանգության ոլորտում և ունի առաջընթացի ներուժ նոր տեխնոլոգիաներով, ինչպիսիք են արհեստական բանականությունը և մեքենայական ուսուցումը՝ հիմնված մարդասիրական և բարոյական սկզբունքների վրա: Այժմ մենք պետք է միասին աշխատենք այս թվային փոխակերպումը արագացնելու և ավելի զարգացնելու համար: Միևնույն ժամանակ մենք պետք է կրճատենք բաժանումը այն ինստիտուտների միջև, որոնք ունեն թվային տեխնիկայի սարքավորվածություն և նրանց, որոնք՝ չունեն: Մեզ

հարկավոր է ժողովրդավարացնել մեր ժառանգության հասանելիությունը, որպեսզի աջակցենք զանազանությանը, ներառականությանը, ստեղծարարությանը և քննադատական ներգրավածությանը կրթության և գիտելիքի փոխանակության մեջ: Մեզ հարկավոր է աջակցել համագործակցություններին և փորձարկումներին, որոնք ուժեղացնում են նորարարություն կատարելու մեր կարողությունը: Եվ մեզ հարկավոր է խրախուսել թվային տեխնոլոգիաների և թվային գիտելիքի օգտագործումը, հզորացնել մեր մշակութային ինստիտուտների դերը եվրոպական պատմությունները պատմելու գործում:

4) ԿԱՆԱԶՉՊԱՏԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Մինչ Եվրոպական միությունը աշխատում է իր պատմական «Եվրոպայի «կանաչ գործարքի»» վրա, մենք պետք է ապահովենք, որ մեր հասարակության ու տնտեսության «կանաչ փոխակերպման» մշակութային ասպեկտը ամբողջովին հաշվի առնվի: Մեր մշակութային ժառանգությունը, այդ թվում մշակութային լանդշաֆտները, լրջորեն վտանգված են կլիմայական փոփոխություններով: Բայց մշակութային աշխարհը՝ իր ավանդական գիտելիքի և հմտությունների հարստությամբ, կարող է նաև օգտագործվել հետևանքների մեղմացման և հարմարեցման պրակտիկաների ուղղությամբ կատարվող աշխատանքներում, որը կարող է օգնել «Եվրոպայի «կանաչ գործարքի»» հավակնոտ նպատակներին հասնելուն: Մենք հաստատապես աջակցում ենք համավարակից հետո Եվրոպայի «կանաչ վերականգնման» կոչերին և վստահ ենք դրան հասնելու համար մշակութային ժառանգության հսկայական ներուժի մեջ:

5) ՎԵՐԱԾՆԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Արդեն ուղենիշային դարձած «Cultural Heritage Counts for Europe/ Մշակութային ժառանգությունը հաշվի է առնվում Եվրոպայի համար» ուսումնասիրությունը տրամադրում է վստահելի ապացույց քաղաքների և տարածաշրջանների վերածնման համար ժառանգության մեջ ներդրում կատարելու հստակ առավելությունների մասին և՛ անհատի, և՛ համայնքի մակարդակով: Հաշվի առնելով աշխատատեղերի կտրուկ կորստի հեռանկարը՝ մենք կոչ ենք անում Եվրոմիության առաջնորդներին ներդրում կատարել քաղաքային և գյուղական տարածքների ժառանգության վրա հիմնված վերածնման վրա՝ հնարավորություն ընձեռնելով և ուժեղացնելով Եվրոպայի սոցիալական և տնտեսական վերականգնումը: Այսպես Եվրոպան ոչ միայն կպահպանի բազմաթիվ գոյություն ունեցող աշխատատեղերը և դրա հետ առնչվող հմտությունները, այլ նաև կստեղծի նոր

նպաստավոր աշխատատեղեր, սկսած մասնագիտացված արհեստագործությունից մինչև թվային և այլ նոր տեխնոլոգիաների հնարամիտ կիրառումը: Նման «Նոր գործարքը մշակութային ժառանգության համար» իր հերթին շարժիչ ուժ կհանդիսանա սոցիալական և տնտեսական նորարարության համար և կնպաստի մեր բնակելի միջավայրի հսկայական բարելավմանը: Ողջ Եվրոպայի պատմական քաղաքների, գյուղերի և քաղաքամերձ վայրերի ժառանգության վրա հիմնված վերածննդն հսկայական ներուժը կարող է, անշուշտ, բերել խաղի կանոնների իրական փոփոխության առավել կանաչ և ավելի կայուն զարգացող Եվրոպայի ճանապարհին:

6) ԶԳԱԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Առերեսվելով զբոսաշրջության ոլորտի վրա համավարակի աղետային ազդեցությանը ճամփորդելու և տեղաշարժման սահմանափակումների պատճառով, ինչը վտանգի է ենթարկում 13 միլիոն աշխատատեղ, մենք լիովին աջակցում ենք «Եվրոմիության զբոսաշրջության փրկման մեծածավալ ծրագիր» մշակելու դիմումին: Այս ծրագիրը պետք է ներառի հատուկ միջոցառումներ մշակութային զբոսաշրջության վերածննդի համար՝ ամենարժեքային և արագ զարգացող զբոսաշրջային սեգմենտներից մեկի, որը կազմում է Եվրոպայի ամբողջ զբոսաշրջության 40 տոկոսը: Զբոսաշրջությունը մշակութային ժառանգության կարիքն ունի և մշակութային ժառանգությունը՝ զբոսաշրջության: Սակայն մենք վերականգնվում ենք այս ճգնաժամից՝ օգտագործելով այն՝ որպես հնարավորություն, զբոսաշրջության ավելի նորարարական և կայուն զարգացող ձևերի առաջխաղացման համար: Այդպիսով, մենք կապահովենք տևական առավելություններ ժառանգություն հանդիսացող տեսարժան վայրերի հանրային և անհատ սեփականատերերի և դրանք շրջապատող համայնքների համար՝ առաջացնելով որակյալ փորձառություն ունենալու հնարավորություն և ավելի մեծ բավականություն այցելուների համար:

7) ԸՆԴՈՒՆԵԼ ԱՇԽԱՏՈՒՄ

Վերջապես, ինչպես ներկայիս ճգնաժամը ցույց տվեց, հստակ փոխկապակցվածությունը և մարդկության փխրունությունը եզակի հնարավորություն է տալիս Եվրոպային ուժեղացնել իր դրական և կառուցողական դերը աշխարհում: Մշակույթը և մշակութային ժառանգությունը կարևոր խթանիչներն են հարգանքի, միմյանց հասկանալու և վստահության մեծացման համար՝ որպես համաշխարհային զորակացության և

համագործակցության նախապայմաններ: Եվրոպան պետք է այդպիսով օգտագործի իր հարուստ մշակութային պաշարները այս գործընթացը պաշտպանելու համար:

Վերոնշյալ լույսի ներքո, մենք կարիք ունենք՝ համավարակի ավարտից հետո, շտապ և համախմբած կերպով կենտրոնացնել մշակույթի և մշակութային ժառանգության փոխակերպիչ ուժը Եվրոպայի կանաչ և ներառական վերականգնմանը իմաստ և ներշնչանք հաղորդելու համար: ՄԻԱՍԻՆ մենք կարող ենք ուղել իրենց ամբողջ ներուժը Մեր Եվրոպայի ավելի լավ ապագայի համար:

**Այս հրովարտակը արձակվել է 2020 թվականի մայիսի 9-ին Եվրոպական
ժառանգության դաշինքի անդամների կողմից:**

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Հավելյալ ընթերցանության համար, որակական և քանակական տվյալներ,
ռազմավարական փաստաթղթեր

1) ԱՌՈՂՋԱՑՆԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ
Ռազմավարական փաստաթղթեր

2) ԵՎՐՈՊԱ ԼԻՆԵԼ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ
Ռազմավարական փաստաթղթեր

3) ԹՎԱՅԻՆ ԱՌՈՒՄՈՎ ՓՈԽԱԿԵՐՊԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ
Ռազմավարական փաստաթղթեր

4) ԿԱՆԱՊԱՏԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ
Ռազմավարական փաստաթղթեր

5) ՎԵՐԱԾՆԵԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ
Ռազմավարական փաստաթղթեր

6) ՉԳԱԼ ԵՎՐՈՊԱՆ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ

Ռազմավարական փաստաթղթեր

7) ԸՆԴՈՒՆԵԼ ԱՇԽԱՐՀԸ

Ուսումնասիրություն, հրատարակություններ, հոդվածներ

Ռազմավարական փաստաթղթեր